

aan te tasten, onzen inzonder, vamen er vragen rechtvaardig is, recht heeft van ischen.

in beweringen delen, maar die n, dat hij ze als daarom reeds

dit onder vram den eersten ndelijk en z.g.n. aanstonds weg er tegen de ver den vader der is, gelijk Chris oekingen in de het „daar staat

Heilige Geest, ons verstand t het antwoord, blijkt, zeer na

hart van een n zoo'n zondaar iets van al wat ur behoort ver j ook maar ge

het teeken der er heiliging. En tiging of onder ng, vrijmaking,

lléen die onze t en verderft. uit te bannen het beeld Gods ard. Dat en dat de arbeid des

l onze natuur w.z. niet alleen t ons verstand, amers ook niet elk op zichzelf iorlel werking onzer ziel. En us' woord tot an heel den bij den Apostel mensch' heel, es Geestes van, in zijn volle

opzij, maar Hij igt het weer in wier licht we, dat het licht elt het in staat eoelig voor het Woord, vatbaar in de Schriften t als waarheid overreedt het eheid Gods te

meec voor den jn?

ord toch reikt in het Woord gaat, of liever — wat buiten den geloovige

dat hij slechts

er wie gelooft, et ons goopen, ndat zijn ver is hijzelf in dit rijd is, en het het samenstel chouwen. Doch ne verhorgeu-

heid ons niet geopenbaard werd, we niet in staat zijn de volmaakt-harmonische eenheid van alle deelen der waarheid te aanschouwen.

Doch voor het geloof is dit geen ergernis, omdat het geloof, omdat het vertrouwen in, en omdat het onderwerping aan God is.

En het heeft daarbij een kostelijken steun in wat het, binnen den kring van het geopenbaarde reeds aan goddelijke harmonie mag bewonderen.

En zooals dit geldt in 't algemeen, geldt het ook ten aanzien van de dingen waarom zich de vraag van inzonder beweegt.

Dáarover, zoo de Heere wil, in een volgend nummer.

V.

F.

OPVOEDING EN ONDERWIJS

Het Wetsontwerp-Terpstra.

10 Sept. 1931 werd bij Koninklijke boodschap bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal ingediend het wetsontwerp tot wijziging van de L.O.-wet 1920. In het algemeen zijn in dit wetsontwerp opgenomen de conclusies, waartoe het rapport van de Commissie-Rutgers kwam. Bij velen zal dat teleurstelling wekken. Men had zoo gehoopt, dat ten aanzien van sommige onderwerpen milder bepalingen in het ontwerp zouden kunnen staan. Bij de heerschende malaise en de nog steeds slechter wordende vooruitzichten ligt het voor de hand, dat de regering op bezuiniging bedacht is. Dat zal ook alleen de mogelijkheid openen, dit wetsontwerp in het Staatsblad als wel opgenomen te krijgen. Het komt mij anders onmogelijk voor, dat er een meerderheid te vinden zou zijn voor deze bepalingen. Trouwens de Minister zelf plaatst ook telkens het argument der bezuiniging voorop. Men voelt aan alles, hij zou ook graag met andere voorstellen gekomen zijn.

Het meest teleurstellende in dit wetsontwerp is wel, dat de uniforme 45- en 26-schaal wordt voorgesteld: voor scholen van gewoon L.O. per 45 kinderen één onderwijzer, voor scholen van U. L. O. per 26 kinderen één onderwijzer. „Och”, hoorde ik iemand zeggen, „dat vind ik zoo erg niet, de onderwijzers kunnen wel een paar leerlingen meer hebben”. Men hoeft zoo iemand evenwel maar voor te houden, hoe straks de toestand op menige dorpschool zal worden, om hem te doen inzien, dat zulk een maatregel nogal ingrijpend is. Straks toch zal, naar dit ontwerp, een school tot 90 leerlingen nog maar twee leerkrachten mogen hebben. Daar staan dus het hoofd en een onderwijzeres voor. De juffrouw krijgt klassen 1, 2 en 3, elk van ruim 12 leerlingen en het hoofd ziet zich geplaatst voor de klassen 4, 5, 6 en 7, terwijl er allicht ook nog enkele leerlingen zijn, die na de zevende klas niet van school mogen. In dit licht gezien, zal wel menigeen een vraagteeken plaatsen bij de uitdrukking van den Minister: „Van oordeel, dat de bezuiniging, welke uit de voorstellen van de Commissie voortvloeit, inderdaad noodig is en anderszins niet gezegd kan worden, dat de uniforme 45- en 26-schaal de vitale belangen van het onderwijs zullen aantasten, heeft de ondergeteekende, na gezette overweging gemeend, deze voorstellen te moeten overnemen”. Aan ons volk kan wel duidelijk gemaakt worden, dat de gesichte bezuiniging het onderwijs niet ongemoeid kan laten. Maar wie denkt, dat bovenbedoelde ingrijpende maatregel geen schade zal doen aan de levensbelangen van het onderwijs, zal zich daarbij teleurgesteld zien. Die gedachte moet men ook maar liever niet wekken bij ons volk. Heel wat scholen ten plattelande moeten van deze door den Minister noodzakelijk gekeurde maatregel schade ondervinden. Dat moet dan ook maar gezegd worden. Dan kan ieder daarop rekenen. In de moeilijke worsteling, die ook ons volk zal hebben in de toekomst, moet aan het onderwijs van het volk zeer nauwkeurig aandacht worden gegeven. Het peil van dat onderwijs mag niet dalen beneden dat van de ons omringende volken.

Bovendien is niet onmogelijk, dat heel wat gemeentebesturen en schoolbesturen toch van meening zijn, dat de verhoogde schaal het onderwijs dermate schaadt, dat tot de aanstelling van boven-tallige onderwijzers wordt overgegaan. Daarmee zou dan voor een groot deel het effect der bezuiniging weer verdwenen zijn. Vermoedelijk komt bij de behandeling van het wetsontwerp in de Kamers hierover nog wel een en ander los.

We willen ook nog even enkele andere bepalingen nagaan. Voortaan is niet meer nodig, bij het stichten van een Bijzondere School een lijst met handteekeningen van de ouders, die hun kinderen naar die school zullen zenden, over te leggen. De waarborgsom zal evenwel voor scholen, bestemd voor minder dan 150 leerlingen, 30 pCt. van de bouwkosten bedragen, zoo stelt de Minister voor. Hier hebben we inderdaad te doen met een vrijheidsverruiming. 't Is wel een beetje zonderling,

in ons land telkens te hooren spreken van onnoodige schoolstichting, zoo gemakkelijk en voordelig is dat werk toch eigenlijk niet, maar nu zal de te storten 30 pCt. alle willekeur hier wel voorkomen.

De Minister stelt verder maatregelen voor, om het onderwijs in lichamelijke oefening te centraliseren. Waarom ook niet? Zouden de Openbare, de Christelijke en de Rooms-Katholieke school op een dorp niet alle drie van hetzelfde gymnastiek-lokaal gebruik kunnen maken?

De onderwijzer, die in een vaste betrekking wordt aangesteld, moet daarbij een geneeskundige verklaring overleggen. Zonder twijfel is deze bepaling gewenscht, zelfs voor den betrokken persoon, al kan het attest hem misschien eerst schadelijk zijn. In het belang van de kinderen en in het algemeen financieel belang moet deze bepaling worden toegevoegd.

Het vak huishoudkunde voor de meisjes wordt niet opgenomen. De inrichting van de lokaliteit aan alle scholen zou groote financiële offers eischen en dat durft de Minister in deze dagen niet aan.

Zooals reeds door de Commissie-Rutgers was geadviseerd, stelt de Minister voor, de oude „m.u.o.” school te herstellen. Hij schrijft: „De omstandigheid, dat in 1920 aan het type van de u.l.o.-kopschool de voorkeur is gegeven, mag geen reden zijn daarvan niet terug te komen, nu meer en meer blijkt, dat men van vele zijden ook op het andere type prijs blijft stellen”.

Inzake de opleiding krijgen we ook niets nieuws. De bestaande toestand wil de Minister in de wet vastleggen. Alleen zal het oprichten van nieuwe kweekscholen voortaan worden onderworpen aan de goedkeuring van de Kroon. Dat is een nieuw element. En de vraag is stellig gewettigd, of dit nieuwe goed is. Is dat bestaansbaar met de vrijheid van onderwijs? Zijn de moeilijkheden voor een Kweekschool, die zich een naam en een plaats moet veroveren, niet groot genoeg? Een Bestuur zal zich wel tienmaal bedenken, voor het met de exploitatie van een Kweekschool begint, die nog niet zeker van de subsidie is en het diplomerechtsrecht nog moet verdienen. We hebben in ons land geen al te beste ervaringen met die autorisatie van overheidswege. Zoo'n vaart zal het met de oprichting van nieuwe kweekscholen niet loopen. Mij dunkt, die bepaling moest er maar uit!

Gr.

G. MEIMA.

DE PERSSCHOUWT

Kwestie-Ubbink.

Ons overzicht vervolgend, geven we eerst het woord aan „De Bazuin” (Prof. Bouwman). Volgens dit blad wordt terstond reeds de twijfel gewekt of de visie van Dr Ubbink juist is, omdat de Gereformeerde Kerken beschuldigd worden van het zich bewegen „in de lijn van het subjectivistisch formalisme”, en dat daarom ook de zaak van de nieuwe belijdenis in 1920 te Leeuwarden aan de orde gesteld tevoren reeds „tot volkomen mislukking gedoemd” was.

Even later:

Hij wil schrijven over de Schrift en de kerk. „De begrippen en de beelden, die wij tot nog toe van Schrift en kerk hadden, verdwijnen langzamerhand”, zegt Dr U. „Maar de verwording der oude vormen in den school voor nieuwe, de afbraak, het middel voor den opbouw”. Daarom juicht hij als de poging om de oude vormen te herstellen mislukt. Want er moet iets nieuws komen.

In hetzelfde orgaan zegt Dr H. W. Laman:

We gelooven niet, dat het geschrift veel indruk maakt op de Gereformeerde theologen, en buiten de theologen heelemaal niet, eerder veel tegenzin.

Dr K. Dijk (wiens herstel uit ziekte ons verheugt), schrijft in „Geref. Kerkb. Den Haag”:

Een boek als van Dr Ubbink, dat dwars ingaat tegen de gereformeerde belijdenis, bracht nieuwe be-roering.

Dr Nauta vervolgt zijn bespreking in „Rijnlandsche Kerkbode”. Na herinnerd te hebben aan Dr Ubbink's eigen uitspraak:

Ik heb haar (n.l. de nieuwe belijdenis) slechts geschreven. Want zij zelve is niet van mij. Zij is niet mijn werk; zij is evenals in duizend anderen in mij gegroeid, geworden, zij heeft van ons bezit genomen, ons gebruikt, wij zijn tegenover haar bijna slechts lijdelijk, organen voor Gods werk, voor Gods gedachte,

merkt Dr Nauta dan zijnerzijds op:

Hij heeft het voornemen ons van de gebondenheid aan het menschelek boek der Schrift los te maken en ons heen te leiden tot de Waarheid Gods, die ons zal vrijmaken. Maar in plaats daarvan krijgen wij een andere gebondenheid en wel die aan het woord van Dr Ubbink of van andere mensen, die het hun geschonken licht ons zouden mededeelen. Zeker, er wordt nog wel verlangd een toetsen aan de Waarheid Gods; maar die Waarheid is alleen te benaderen door het licht, dat men ontvangt en dat in de praktijk toch slechts door enkelen zal worden opgemerkt.

Die enkelen, die verlichten, komen dusdoende heerschappij — zij het ook een geestelijke heerschappij — te voeren over de overige geloovigen. En die heerschappij is heel wat minder verkieslijk dan de eerst verworpen macht der Heilige Schrift.

Onmiddellijk daarop laat Dr Nauta volgen:

Wij houden daartegenover liever vast aan het hier verwaarloosde onderscheid tusschen de verlichting des Geestes, welke het deel van alle geloovigen is, en de ingeving des Geestes, welke alleen aan de heilige schrijvers van den Bijbel is ten deel gevallen.

In „Geref. Kerkblad Hoek van Holland etc.” merkt Dr H. J. Heida op:

Dit boek heeft voor boven alles, wat tot nog toe geschreven is van de zijde der bezwaarden, dat het ons Gereformeerden Kerken en allen Kerken zegt, waarop het staat.

Wat het kerkbegrip van Dr Ubbink betreft, constateert Dr Heida:

Dit boek is één groote aanklacht tegen de Kerken en niet het minst tegen de Gereformeerde Kerken, die Kerkrechtelijk juridisch zijn ingesteld en hierin Calvin volgen.

Daartegenover — aldus Dr Heida —:

En dit boek breekt een lans voor de clubjes, de kleine, zelfs niet „Kerken” genoemde kringetjes, de conventikeljes, waar twee of drie christenen zonder enig toezicht of uitwendig verband vergaderen, belijden, brood breken en wijn vergieten.

„Een knuppel in het hoenderhok” alzo, waar Dr v. d. Brink zijn kerkrechtelijke beschouwingen en verlangens publiceerde („Woord en Geest”). Goed onthouden.

Dr Heida geeft een vergelijking:

De schrijver heeft één ding, dat hem naast Dr Geelkerken in zijn optreden terstond kenmerkt of liever, dat hij veel krachtiger dan Dr Geelkerken ooit durfde zeggen, uitspreekt: behoefte aan ruimte in het leven. Ruimte moet er zijn voor allen en alles.

De mysterieuze diepte, waarnaar ieder persoonlijk heeft te staan, moet in de ruimte, waar niemand over den ander ooit iets heeft te zeggen of te bestellen, worden gekweekt.

Sprekend over de afgelegde beloften van den predikant, merkt Dr Heida op:

Alles weten, is alles vergeven, zegt ergens de schrijver, doch hij duidt niet euvel, dat hier heel wat moet bijgebracht worden om zulk een trouw- en woordbreuk te vergeven.

Tenslotte de vraag van het al of niet „nieuws” aansnijdend, zegt Dr Heida:

Het boek fulmineert tegen alles wat traditioneel is, tegen het overgeleverde, het in gedachten vastgelegde, het verstarde, versteende en bevrorene, het dogma en het kerkelijk in den vorm gegoten en het wijst op de onmiddellijke, het versche levende uit de bron zelf, het door het zien Gods ontvangene; verwachten mocht de zoo met kracht toegesproken lezer, dat hier iets nieuws, iets onmiddellijks, iets ongedachts en onverwachts, iets, dat kersversch is, zoo te voorschijn treden en zie, dat is voor hem, die hooge verwachting mocht koesteren, teleurstellend.

Zoo beschouwd is het boek even traditioneel als alle andere boeken, meer in de kerkelijke lijn liggende.

Gelijke opmerking geeft Dr Rietberg in „De Wachter” (na zeer veel welgekozen letterlijke citaten):

Nieuwe dingen zegt Dr Ubbink niet. 't Zijn bekende klanken, die ons uit zijn boek en uit zijn „proeve” tegenklinken. 't Is een leer van de Heilige Schrift, die we niet voor het eerst hooren. 't Is 't zelfde als de ethische theologen altijd beweerd hebben.

Inzake Dr U.'s historische beschouwingen zegt Dr Rietberg:

De Gereformeerde Kerken hebben, volgens hem, het oorspronkelijke beginsel der Reformatie losgelaten, en hij betreurt het, dat de Scheiding en de Dofantie niet naar dit oude Reformatorische beginsel hebben teruggegrepen. Hij zelf meent dit wel gedaan te hebben, en daarmee op de zuivere lijn te zijn.

Dit beroep op het eerste Reformatorische beginsel, gaat echter niet op. Het is historisch niet juist, dat de Reformatie oorspronkelijk niet hechte aan het schrift-geworden Woord van God. In het algemeen stond het in die dagen vast, dat geheel de Heilige Schrift van God is ingegeven.

Eenzelfde terrein betreedt „De Heraut” (Prof. Kuyper):

Het is niet gemakkelijk, zooals uit ons voorgaand artikel bleek, om het standpunt, dat Dr Ubbink ten opzichte van de Heilige Schrift inneemt, weer te geven, omdat hij telkens met zichzelf in tegenspraak komt. Maar al blijkt daaruit, dat Dr Ubbink voor zich zelf nog niet tot klaarheid en helderheid is gekomen, toch is het wel duidelijk en wordt ook door hem zelf erkend, dat, wat hij aangaande de Schrift, haar inspiratie, hare onfeilbaarheid, hare volkomenheid enz. zegt, in strijd is niet alleen met wat de volksorthodoxie aangaande de Schrift gelooft, maar evenzeer met wat onze Reformatoren hebben beleden en wat onze Kerken in haar belijdenisschriften hebben uitgesproken. Dr Ubbink beroept zich nu wel op het „reformatorisch beginsel”, maar het voorbeeld van Prof. Scholten, die in zijn leer der Hervormde Kerk met eenzelfde beroep op deze „reformatorische beginselen” het gezag der Heilige Schrift verwiëp, toont wel, hoe gevaarlijk dit standpunt is.

Eenzoo:

Wanneer Dr Ubbink beweert, dat deze Goddelijke ingeving der Schrift in de oudste en beste belijdenisschriften onzer Gereformeerde Kerken (met uitzondering van de eerste Bazelsche Confessie) niet geleerd

wordt en eigenlijk eerst te vinden is in de Westminsterse Confessie, waarin hij slechts de vrucht ziet van de verkeerde scholastiek, dan hebben we uit onze eigen Confessie reeds aangetoond, dat dit niet juist is.

In het algemeen sprekend, schrijft Dr. Kuyper:

Eigenlijk behoort hetgeen Dr. Ubbink voorts nog aanvoert, ook ten opzichte van het Nieuwe Testament, niet door ons weerlegd te worden, want dit is reeds zoo vaak en op zoo uitnemende wijze geschied, dat het bijna onbegrijpelijk is, dat hij nog met zulke argumenten aankomt.

Dr. C. E. Hooykaas spreekt in „De Stroom“ (vrijzinnig):

Al te lichtvaardig wordt het werk van Gereformeerden in vrijzinnige kringen voorbijgegaan, al te dom wordt naar aanleiding van Assensche decreten geoordeeld. Men behoeft een geestesrichting echter niet te volgen om rechtvaardig tegenover haar te zijn, en zich niet te willen blameeren door onwetendheid ten opzichte van haar ernst.

Dr. Hooykaas voegt er aan toe:

In de Gereformeerde kringen wordt het den schrijver zeer euvcl genomen, dat hij op eigen gelegenheid en voor eigen verantwoording deze roep over herziening der Belijdenis durft doen hooren, en dat terwijl hij dienstdoend predikant is. Maar in de Protestantische wereld kent men geen gezag, zonder welks imprimatur geen boek verschijnen mag.

Wij kennen zulk een gezag niet, gelukkig. Ook is niemand gedwongen, iets te beloven. Maar als een vrouw haar man, een onderwijzer zijn bestuur vrijwillig beoof, bezwaren eerst binnenhuis te bespreken, vóór ze er mee naar buiten treden, is dat dan dienstbaarheid?

Naschrift. Nadat Peelle in „Woord en Geest“ heeft beweerd, dat de „machthebbers“ in de Geref. Kerk alles zouden doen, om den ernst van het geval-Ubbink te camouflageeren (uit vrees voor den „gouden standaard“, en om den „schijn“ te bewaren) komt deze week een inzender vertellen, in hetzelfde orgaan, dat hij inzake die kwestie-Ubbink in de Gereformeerde Kerken „zichtbaar en hoorbaar leedvermaak“ heeft geconstateerd. Zoo laat Dr. Geelkerken alles maar drukken; het is een troost, dat zijn blad zich zelf voortdurend opheft.

Enkele van Luther's 95 stellingen.

In Bergen op Zoom's „Kerkblad“ drukt Dr. W. M. le Cointre eenige van Luther's 95 stellingen af:

1. Daar onze Heer en Meester zegt: Doet boete, geeft hij als zijn wil te kennen, dat het geheele leven der geloovigen boete zal zijn.

27. Den mensche prediken zij, die zeggen, dat de ziel, zoodra het gold in de kist klinkt, opstijgt uit het vagevuur.

36. Ieder Christen, die waarlijk berouw heeft, ontvangt volkomen kwijtschelding van straf en schuld, ook zonder aflaatbrieven.

52. De hoop om door aflaatbrieven zalig te worden is ijdel, al ware het, dat de aflaatcommissaris, ja de paus zelf, zijn ziel er voor in pand gaf.

55. Natuurlijk is het de meening van den paus, dat, als men de aflaten (die het minste zijn) met één klok, eenvoudige diensten en plechtigheden viert, men het evangelie (dat het meeste is) met honderd klokken, honderdvuldigen luister, honderd plechtigheden verkondigen moet.

62. De ware schat der kerk is het heilig evangelie der heerlijkheid en genade Gods.

71. Wie predikt tegen de waarheid van den apostolischen aflaat, die zij verbannen (anathema) en vervloekt.

72. Wie echter op zijn hoede is tegen de ongebonden en aanmatigende woorden van de aflaatpredikers, die zij gezegend.

89. Aangezien het den paus bij de aflaten meer om 't heil der zielen dan om geld te doen is, waarom verklaart hij dan de vroeger verleende brieven en aflaten voor krachteloos, daar zij toch van evenveel kracht zijn?

90. Deze zeer ernstige bezwaren der leeken alleen met geweld te onderdrukken, in plaats van ze met degelijke gronden op te heffen, beteekent kerk en paus prijs geven aan den spot der vijanden en de christenen ongelukkig maken.

92. Weg dus met al die profeten, die tot het volk van Christus zeggen: Vrede, vrede, en er is geen vrede.

93. Goed ga het echter den profeten, die tot het volk van Christus zeggen: Kruis! Kruis! en het is geen kruis.

94. De christenen wekke men er toe op, dat zij zich beijveren, om hun hoofd Christus te volgen door straffen, dood en hel.

95. En dat zij dus meer hierop vertrouwen, dat zij door vele verdrukking zullen ingaan, dan door de gerustheid des vredes.

Een aardige herinnering aan den doorgaans aangevoerd herinneringsdag der Kerkhervorming (31 Oct.).

Kwestie-Lisse.

De pers komt tot rust; enkele bladen geven nog een opmerking.

Dr. J. H. Gunning schrijft in „Pniel“:

Mij is al dat vrome gezeur en gelaster en gekotter en dat alles „uit gehoorzaamheid aan den Heere“ en ter eere van „de“ kerk (natuurlijk de hunne) zoo afschuwelijk, dat ik er geen woorden voor heb.

Dr. Gunning aanvaardt dus niet, wat toch wel gezegd is, dat precies zooals hij zoekt (met hartstocht) naar de „una sancta“ (de ééns heilige kerk), evenzoo anderen dat doen in wat hij verafschuwt — blijkbaar wijl hij de bedoeling niet doorziet. Daarom worde hier Dr. D. Sikkel

(„Amst. Kb.“) geciteerd, die óók uit de „una sancta“-gedachte redeneert:

Er is ook een dwalen in oprechtheid.

Er is een historisch vastgegroeid zijn in verkeerde voorstellingen.

Dan mag ik mijn broeders en zusters niet verloochenen. Ik moet en wil ze van heeler harte liefhebben. En met hen samenwerken, waar ik maar kan. Ik moet het contact der liefde met hen bewaren.

Ook en vooral met die geloovigen, die met mij leven uit de Gereformeerde belijdenis. Maar bij hen ga ik zeker kerkelijk niet op bezoek. Bij hen het laatst. Zoomin als ik mijn weggelopen kind ga feliciteeren met zijn nieuwe woning.

Ik wil allerlei bezoeken maken.

Maar dat niet.

Daarvoor heb ik mijn kind te lief.

En de oefening van het contact der liefde zal daar in bestaan, dat ik vermaan tot terugkeer.

Zóó openbaart zich mijn liefde tot de ééns heilige algemeene Christelijke Kerk. De una sancta!

Zie hoe goed en hoe lieflijk is het, dat broeders ook samenwonen.

Maar er is niets lieflijks in, dat broeders, die niet samen willen wonen, elkander feliciteeren met het gescheiden wonen! Dat is verloochening der eenheid.

Of Dr. Popma in „Soester Kerkbode“:

De strijd om de eenheid der Kerk is opgegeven zooloos door hen die de bestaande gedeeldheid onherroepelijk achten en er in berusten, als door hen, die de verschillen gering achten en alle instituten evenzeer waardeeren willen.

Concreet gezegd met 't oog op de situatie in ons Vaderland: we mogen de Gereformeerden in de Herv. Kerk en de Chr. Geref. Kerk niet met rust laten.

Evenzoo:

De eenheid der kerk hebben we niet door afvaardiging naar een intrede, dat is 't opgeven van de eenheid, maar door de vermaning.

Of Dr. K. Dijk in „Haagsche Kerkbode“:

Ik zou voor zulk een deputatie bedanken, omdat ik niet zou weten, hoe ik zou moeten gelukwenschen. We zouden toch, en ik kan het niet anders zien, moeten getuigen b.v. tegen het verkeerde in de organisatie van 1816, of in de scheuring van 1892, en zulk een getuigenis verwacht men niet in een gelukwensch.

Raadpleeg naast den dominee den notaris.

Blijkbaar niet bang voor uitdrukkingen van Dr. A. Kuyper, schrijft „De Banier“, het orgaan van De Kersten als spreker op het politieke forum, in een hoofd-artikel, over Kerk en Staat; en in verband daarmee over „de zilveren koorde“; nu weet men het wel.

Uit een art. (XI, 1028) knip ik volgende passage:

Nu kan niet worden tegengesproken, dat de vaderen een zwaren strijd hebben gevoerd met de Libertijnsche regenten, die steeds van de macht der Overheid misbruik maakten en de kerk onder hun heerschappij wilden brengen. Maar dit neemt niet weg, dat de Overheid de ware Gereformeerde religie heeft uit te keeren wat haar toekomst.

Het modernisme heeft zoomin als eenige secte, die de oude belijdenis verliet, en zoomin als Rome recht op uitkeering van de Overheid.

Aan de kerk der Hervorming komen de baten der goederen toe en haar heeft de Overheid te beschermen. Van een losmaken der z.g. zilveren koorde, gelijk die door Dr. Kuyper bepleit werd, verwachten wij niet veel goeds. Werd die losmaking niet ingegeven door ongelooft door vrees, dat de revolutie aan de macht zou komen en dan alle uitkeering zonder verrekening zou verdwijnen? Maar als (wat God verhoede) het zoover kwam in Nederland, zou men dan gelooven, dat de zelfstandige kerk werd ontzien?

„De kerk der hervorming“, zegt Dr. Kersten (ik onderstel hem nu als schrijver).

Men zou bij dezen dominee nu een notaris willen voegen, die zorgvuldig naging, aan welk postadres de aangeteekende brief der overheid zou moeten bezorgd worden. Is met de „kerk der Hervorming“ bedoeld de kerk, waar Dr. Zandt toe behoort? De kerk, waartoe Dr. Barth eens heeft behoord? De kerk, waarin Dr. Kersten erkend wordt als dienaar des Woords? of die alle? Zoo ja, hoe moet het dan met de kerk van Dr. Zandt, aan welke men geen geld uitkeeren kan, zonder tevens de „valsche leer“ te steunen, in plaats van „uit te roeien“? Of is het hervormde kerk-instituut niet bedoeld, wil men dat dan maar niet duidelijk zeggen? En dan erbij verduidelijken, of er één dan wel meer adressen in aanmerking komen, en zoo ja, welke? En welke Hervormden?

Notarissen hooren bij dominees. Alle goede beroepen vormen saam het college van werkers. Dat van die notarissen heb ik ook al eens gedacht als ik de „Herv. Kerkh. v. Rotterdam“ las. Alle preekbeurten uit stad en omgeving staan onder het hoofd: Ned. Geref. Gem. O wee, als iemand eens zoo'n dienst binnenloopt, en uit dankbaarheid zoo'n „Ned. Geref. Gem.“ heel ruim bedenkt in zijn testament..... Ik denk, dat notaris en gemeente na opening van het testament bulkpijn zouden krijgen. Want men zou ook niet veel verder komen, als men den slotzin van het art. in „De Banier“ las:

De Overheid vervulde den haar opgelegden plicht getrouw en met milde hand. En getrouw is die vervulling zoo alle uitkeering gegeven worde aan de kerk alleen, die naar belijdenis en historie de kerk der oude Gereformeerde religie is.

K. S.

BOEKBESPREKING

In de maand October ontvingen we ter aankondiging:

't eerste nummer van den 37en jaargang van Timotheüs, geill. weekblad, onder hoofdredactie van J. N. Voorhoeve, Den Haag (uitg. La Rivière en Voorhoeve, Zwolle). De inzet van den nieuwen jaargang is een goede belofte voor wat komen zal. De illustraties zijn talrijk en wel verzorgd, de inhoud omvangrijk en afwisselend, gelijk blijkt uit de navolgende opgave:

Suring op! (Hoofdartikel). Indrukken Hoofdredacteur. „Het jagen in onzen tijd“, Vervolgverhaal. „De Opgaande Lijn“, door J. Smelik. (Geeft een blik achter de schermen van het Kerkelijk Gemeenteleven op een dorpje in de provincie Groningen). Aan boord van een onderzeeboot (J. Claus). Prijsvraag met 36 prijzen. Het Christelijk tijdschrift (Prof. Dr. F. W. Grosheide). Zoo gij iemands zonden vergeet (A. J. Drewes). Zilverruiter (illustratie). Prof. Dr. J. Severijn (portret). Contact met de jongeren. Volharding. Kanteekeningen op dingen, die gebeuren (Meyr. A. van Hoogstraten—Schoch). Het Geluk (A. J. van Huizen). Teekenen der tijden: „Godavertrouwen“ (J. Tiesema). Referendum (Antwoord op zestien vragen uit den lezerskring van Timotheüs). Elke week door de lucht naar Batavia (H. J. v. d. Munnik). Kiejes in het werk der Evangelisatie (D. Hoek). Geschiedenis van den Dag. De Goudweegschaal met illustratie. Briefwisseling Hoofdredacteur. Heerenkleeding. De Overstroming in China.

de October-nummers van het weekblad „De Spiegel“, Gebr. Zomer en Kaunings Uitg. Mij, Wageningen. Deze christelijke illustratie bestond den 1en October 25 jaar en bij gelegenheid van dit jubileum gaf ze een artikel „Ter Herdenking“, waarin over de oprichting en den oprichter wordt verteld, met een geïllustreerde bijdrage over de werkplaatsen, waar het tijdschrift gedrukt wordt. Voorts brengen de October-nummers naast de gewone rubrieken, verhalen van Menno van Stameren (Wijkende Wolken), Matthijs Martini (O, die Jeugd), Phé Wijnbeek (Herfstbladeren, Nederlaag, Schooiertje), Da J. A. Visscher (De zilveren Helm), Mary Poe (Surveillance), K. Albers (Als het duister wijkt), M. v. Kempen (Trouwde), F. Lehman (Lied ons niet in verzoeking) en artikelen over: De groote Zwitserse Hervormer Ulrich Zwingli, Het Japanisch-Chineesch conflict, Uit de N. C. R. V.-film, Slangen, Winterherauten, Reuzen schildpaden (biologische bijdragen van den heer H. Holdinga), Thomas Alva Edison gestorven, Onze hietenbouw, Straten met verdiepingen, Verkiezingsstrijd in Engeland, Hervormingsdag.

De inhoud ook van deze illustratie is dus alleszins actueel en de 26e jaargang zet verdientelijk in:

het October-nummer van „De Jonge Vrouw“, Uitg. van Bosch en Keuning te Baarn, met mediatie over „Blijdschap in den Hemel“, een vervolgverhaal van de redactrice Mevr. J. M. Westerbrink—Wirtz. „Het Wonderse Geluk“, een artikel van Chr. le Roy over „Kunstvormen in de Natuur“, van T. J. Loggés, architect over „De Logeerkamer“, van W. P. den Turk over „Het gezin in de groote stad“, de „Wie-Weet-Wedstrijd“, „Ateliëmeisjes“ door G. J. Peelen, „Winterprovisies“ door C. G. Volde, „Langs de Wegen“, „Keukengeheimen“, „Onze kleeding“, „Practische Dingen“, Correspondentie, Nieuws uit eigen kring.

Een mooie bijlage „Maaiers op den Herfstmorgen“, naar een kunstfoto, is aan het welverzorgde en interessante nummer toegevoegd;

„De Vonk“, onafhankelijk, twee-maandelijksch tijdschrift voor Kunst en Letteren, onder red. van Henri Morrien en Willem Egas, Cnaes de Vrieselaan 122a, Rotterdam, met een vervolgscijtel „Salto Mortale“ van Willem Egas. „De moderne muziek heden ten dage“ door Constant v. Wessum, „Hercules Seghers“ door Willem Egas, Rotterdamse peptjes, door H. M. Een aantekening (naar aanleiding van Dirk Costers „Waarheen gaan wij?“), Royaards anekdoten VII, door H. M. Kroniek door Willem Egas;

de October-nummers van „Ons Reisblad“, Orgaan van de Ned. Chr. Reisvereniging, met artikelen over: Als de bergen wankelen, Als een bloem des velds, Het kerkje van Morcote, Bezuiniging en ons reisplan 1932, 1932 Jubileumjaar—Propagandajaar, Herfst in Keulen, Verenigingsnieuws. Met bijzondere waardeering vermelden we het artikel „In de regionen van de eeuwige sneeuw“, door J. C. S. (no. van 28 Oct.). Dat stuk is een verhaal van bergtoerisme van het allerbeste soort;

de October-nummers van „De Schoolkrant“ voor de Chr. Scholen in Nederland, onder redactie van J. C. de Koning te Hillegom, met artikelen over: China en Japan, De munitie op de Engelsche vloot, Binnen- en Buitenlandsch nieuws, een feuilleton. Ook deze Schoolkrant blijft interessant en is door illustraties verlevendigd;

't October-nummer van „Ons Blad“, Evang. Maandblad voor Jongens en Meisjes, Uitg. Joha. Vlaanderen Oldenzeel, 1e Oosterparkstraat 212, Amsterdam-O., met een aardig voorartikel over „Onze Eerste Voorouders“, het vervolgverhaal Geppie, een gedicht Lofzang aan God, en de rubriek Raadsels. Met waardeering blijven we ook dit blaadje in zijn ontwikkeling volgen.

Het Zendingsblad van de Geref. Kerken in Nederland, uitg. Electr. drukkerij „Vada“, Wageningen, met den inhoud: Jeruzalem dorpsgewijze bewoond. Van Zendingsaangelegenheden: De prijs van „Het Zendingsblad“. Het Zendingsbureau. De Heer en Mevrouw Zuidema (bij de foto). Dr. J. D. v. d. Munnik. Zending Zeeland, Noord-Brabant en Limburg: Brief van Dr. Merkelijs. Zending Noord-Holland: Dr. D. J. B. Allaart. Een tweede missionaire predikant voor Djokja. Mei. J. G. Höchner. Zending Friesland: Woonsoho. Poerwordje (bij de zendingskaart). Zending Zuid-Holland Noord: Naar Watoe Sigar. Zending Groningen, Drenthe en Overijssel: Dr. P. J. Lambooy. Zendingskrans te Ermelo. Verslag der verg. van Zendingsarbeiders te Djokja. De „Zendingsmeisjes“ te Hallum. Statistiek. Korte Berichten. Leestafel. Suriname. Giften.

't October-maandblad „Geref. Vrijzinnig“, red. door een vrien vergadering, a de voordracht met Wetensch.

't Maand Wereldbo- de Conferentie and Work“, C Het Versa Pruisen e leden van Ger- trode van De- perspectieven, woording door Arnhem);

't October-maandblad „Vereen. tot o- (uitg. Valken- een artikel o- behandeling w- voor Ongevall-

Pr- Dit lieve boe- door A. J. C. w- Het vertelt de- kinderen van- sieren den tel- 30 cent. Wege- de zeer billijk- de kinderen o- zending in aa- geschikt v- scholen bij ge-

Ko- Terwijl Pres- Kofi en Efoe- hetzelfde getu- lectuur vo- zouden wij d- hien onthoude- op het kindere- andere volken- leidt? Ook dit- 30 cent.

Vo- Dit keurige- en bedoeld v- is slechts 20 c- tischen gods- verstooten he- ling opgenom- in spreke- bewerkt, en d- gewonnen.

In het Maan- lezen wij als- dingsboekjes- „Om de jeun- over vreemde- verhalen zóó- te brengen, d- lot, ondanks- kleur. Want- verstaan, dat- zowel als vro- tijdig de grom- belangstelling- zending ook i-

En wij voeg- wat inhoud- andere Zonde- staan.

Zij zijn uitg- Den Haag.

M- Met dit boe- Bibliotheek v- hoe Miebette- man verliest- Moole karakte- eigenaardig, o- de vader van- Christen, nu- geestelijke st- geteekend. He- ven, en wij- Christelijken- maal niet erg- het inhinden-

En nu van- bach heeft zij- boek opent de- lams, een ve- „De keizerin- Papke; en „I- brink—Wirtz- over het vijfde- gram is dus- naren op de- worden; waa- willen meewe-

Zo- Van den d- druk van de- dingsboekhan- aan was beh- van het aans- troosten (hoov-